

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и
научна степен „доктор”

Рецензент: доц. д-р Венцислав Василев, катедра „Застраховане и
социално дело” при СА „Д.А.Ценов” – Свищов

Автор на дисертационния труд: Павел Валериев Димитров,
катедра „Застраховане и социално дело”, при СА „Д.А.Ценов” –
Свищов

Тема на дисертационния труд: „Застрахователно-техническите
резерви по застраховка „Гражданска отговорност на
автомобилистите”

Рецензията е изготвена съгласно Заповед № 612/04.07.2018 г. на
Ректора на СА „Д.А.Ценов” – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд „Застрахователно-техническите резерви по
застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите” в България” се
състои от увод, три глави и заключение. Основният текст е от 190
страници (заедно с използваната литература). Използвани са 50 източника
на кирилица.

Предмет на изследване в дисертационния труд са наложените чрез
българската и европейската нормативна уредба, методи за изчисляване на
необходимите на застрахователните дружества застрахователно-

технически резерва, свързани със застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, като е поставен акцент върху начините за оптимизиране на техния размер .

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Обект на дисертационният труд е застраховането „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, която е застраховка със социално значима роля за обществото. Предмет на изследването са изискуемите от българската и европейската нормативна уредба, методи за изчисляване на необходимите на застрахователите застрахователно-техническите резерви по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и поставеният акцент върху начините за оптимизиране на техния размер.

Основната цел на дисертационния труд е на базата на актюерски изчисления да се идентифицират проблемите, свързани с коректното определяне на необходимите на застрахователите застрахователно-технически резерви и с оглед подобряване на платежоспособността на застрахователните дружества. Очертани са насоки за оптимизиране размера на тези резерви. Отстояваната теза е, че са необходими законодателни промени, които да синхронизират в по-голяма степен изискванията на българската нормативна уредба с европейската Директива „Платежоспособност II“, тъй като това ще създаде възможност за оптимизиране размера на заделените от застрахователите застрахователно-технически резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и подобряване на тяхната платежоспособност.

Обемът на предоставеният дисертационен труд е напълно достатъчен за изследване от такъв вид.

Включените в дисертационния труд фигури и таблици са добре оформени и свързани с текстовото изложение.

Научната, стиловата и езиковата редакция са издържани. Отделените части на дисертацията са съразмерно представени. В работата не се забелязват съществени отклонения, повторения и логически противоречия.

В предоставената дисертация авторът е спазил правилата на научната етика, а литературните източници са правилно цитирани.

Авторефератът отразява напълно и точно основните моменти от дисертационния труд.

Настоящата разработка представлява доказателство за извършено задълбочено проучване на значителен брой специализирани литературни източници. Наред с това е събрана и анализирана достатъчна по обем информация, като същевременно е използван съответен софтуер – MS Excel.

Първа глава от дисертационния труд е посветена на теоретичните основи на застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“. В самото начало, на база на редица наши автори, работили в областта на застрахователната теория като В.Гаврийски, Хр.Драганов, Й.Йотов, Б.Илиев и др. са дефинирани същността, особеностите и организацията на застраховката.

По принцип, всеки вид застраховка притежава своите специфични характеристики. Това с особена сила важи за застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Особеностите при организирането и прилагането на застраховката са проследени по отношение на нейните: обект; субект; , срок; териториален обхват; законодателни разпоредби.

Същевременно в точката правилно е отделено внимание и на лимитите на отговорност на застрахователя и наличието на компенсаторния орган „Гаранционен фонд“.

По уместен начин, в т.2 от първа глава е посочен еквивалентния принцип, като една от първопричините за образуване на технически резерви. Същевременно, наред с разглеждането на нормативната база, която дефинира видовете застрахователни резерви, авторът уместно посочва и някои нейни проявени недостатъци. Такъв недостатък например е липсата на липсата регламент, определящ процента от положителния резултат при теста за проявление на рисковете, което води до подценяване и фиктивно образуване на резерв „запасен фонд”.

Понастоящем, в застрахователната практика у нас се наблюдава своеобразен феномен свързан с едновременното прилагане на Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд и Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II). Необходимо е да се отбележи, че докторантът не се задоволява само с механичното сравнение на изискванията на тези нормативни постановки и посочването на приликите, разликите и методологията на дефинирането на различните видове технически резерви. В дисертация е извършено нещо повече – посочени са редица пропуски и недостатъци, породени от особеностите на българския застрахователен пазар. Като такива бихме могли да споменем:

- извършените законодателни промени и прелицензирането на фондовете за доброволно здравно осигуряване като застрахователни дружества водят до значително преразпределение на пазарните дялове по различните видове застраховки и до изкривяване на прогнозните показатели, определящи тенденциите в развитието на новите участници на застрахователния пазар;

- различията във фактическата обстановка, през различните години, при сключването на определен вид застраховки и наличието на граждани и фирми, осъществяващи 100 % своята дейност извън територията на Р. България, но регистрирани в страната и др.;
- изменението на нормативно определените лимити на отговорност на редица застраховки („Гражданска отговорност“ на автомобилистите, „Отговорност на лекари“, застраховки на гаранции и др.);
- неправилното схващане, че разходите за уреждане на претенциите са пряко свързани с административните разноски.;
- липсата на ясно определен минимален размер на необходимия запасен фонд, изчислен като процент от премиите, положителния резултат или размера на техническите резерви, поради което всеки застраховател може да възприеме различен метод, който дори не подлежи на одобрение от надзорните органи.

Същевременно авторът, аргументирано заключава, че използваната методология в Директивата „Платежоспособност II“ много по-точно и коректно оценява размера на премийните резерви на застрахователя, спрямо нивото на поетия риск и фактическото му проявление през последния едногодишен период, а рисковата добавка, отъждествена със запасния фонд, има много по-конкретни правила за изчисляване и стойности, които трябва да заема. Освен това, директивата обхваща повече рискове, на които е изложен застрахователя и дава по-голяма сигурност при определяне на капиталовото изискване за платежоспособност.

Глава втора е посветена на анализа и оценката на застрахователно - техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. В нея е извършен обстоен анализ на по-важните

фактори, които формират състоянието, тенденциите и динамиката на развитие на този вид застраховане в България. Установени са обхвата на застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и реализирания премиен приход по нея.

В главата, на база официални данни, публикувани в сайта на Комисията за финансов надзор и статистически данни, предоставени от ЗК „Лев инс“ АД е оценен необходимия размер на техническите резерви на дружеството, което е лидер в продажбите на застраховката през последните няколко години на българския застрахователен пазар, през периода 2010-2016 г. Тук интерес заслужава и опитът за проследяване на връзката между доходите на населението и обхвата на застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и установената пряка зависимост между доходите на населението и обхвата по застраховката, особено в пограничните региони.

Изследването продължава с анализ на: реализирания премиен приход; наличието и вида на сключените презастрахователни договори; броя и размера на предявените претенции; разноските на застрахователя; степента на събираемост на регресни вземания. Всички те са фактори, без които е немислимо определянето на необходимия размер на застрахователно-техническите резерви на застрахователното дружество.

Авторът акцентира и върху проблеми, които пряко засягат дейността на застрахователните дружества и косвено размера на образуванията от тях технически резерви, а именно:

- нерегламентираното използване на български държавни контролни номера от лица, които нямат постоянно местоживее в Република България и огромните загуби за българските застрахователи;

- нерешеният проблем, свързан с въвеждане на единна база данни на пътните нарушения, която да е достъпна за всички застрахователи и ще

способства за въвеждането на системата Бонус-Малус;

- автоматизирането на процеса по издаване на застрахователните полици.

Глава трета е посветена на насоките за оптимизиране на застрахователно-техническите резервите по застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“. С практически числови данни са демонстрирани ефектите от прилагането на нормативната база при определяне размера на застрахователно-техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите върху баланса на застрахователните дружества, респективно прилагането на Наредба № 53 на КФН има върху баланса на застрахователното дружество и Директивата на ЕС „Платежоспособност II“.

В резултат на извършени изчисления, с конкретни данни за работещо на българския пазар застрахователно дружество, авторът констатира огромни разлики по отношение размерите на отделните видове застрахователно-технически резерви. Същевременно обаче, получените резултати показват, че общата сума на резервите, изчислена според изискванията на Наредба № 53 и Директивата „Платежоспособност II“ е съпоставима, а установеното отклонение (в рамките на 2%) би могло да се възприеме като незначително. В тази връзка авторът предлага необходими промени в нормативната база, с които да се постигне по-добра степен на детайлизиране на наличната информация.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд представлява принос от теоретичен и практико - приложен характер. Със своята разработка и предложения

докторантът аргументирано обосновава необходимостта от законодателни промени, които да синхронизират в по-голяма степен изискванията на българската нормативна уредба с европейската Директива „Платежоспособност II“, по отношение на оптимизиране размера на заделяните от застрахователите застрахователно-технически резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и подобряване на тяхната платежоспособност.

В дисертационният труд са налице и определени практико-приложни приноси моменти на автора:

- облекчаване на селекцията при застраховането „Гражданска отговорност“ чрез прилагането на системата Бонус-Малус и решаването на основния проблем при застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите за обект на застраховката да се възприема не моторното превозно средство, а водачът на автомобила;
- развитието на он-лайн застраховането като една допълнителна възможност за подобряване работата на застрахователите, повишаване обхвата на застраховката и оптимизиране размера на застрахователно-техническите резерви;
- разработването на мобилно приложение като предпоставка за привличане на нови застраховани и по-добро разпределение на риска в застрахователната съвкупност.
- навлизането на блок-чейн технологии като своеобразен бърз и евтин начин за общуване и уреждане на щетите по застраховка „Гражданска отговорност“.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки на дисертационния труд.

Изследваната материя е особено актуална в застрахователната сфера. Всичко това ме кара да се обърна към докторанта с препоръката да продължи изследванията в тази насока.

Към него, като автор на дисертационния труд, имам следния въпрос: Какъв размер на лимит на самозадържане при организирана Експес-лос презастрахователна програма по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, би бил най-подходящ за разглежданото в дисертацията застрахователно дружество?

V. Обобщено заключение и становище.

Считам, че е налице един дисертационен труд с логически издържан, стегнат и завършен вид. Констатациите, анализите и предложенията в дисертацията, могат да подпомогнат работата на общозастрахователните дружества в процеса на изчисляване, заделяне и оптимизиране размера на застрахователно-технически резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

Всичко това ми дава основание да предложа на Почитаемото жури да гласува за присъждането на Павел Валериев Димитров образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане)“.

22.08.2018 г.

гр. Свищов

.....
(доц. д-р Венцислав Василев)